Социология на здравето и болестта: проблеми, разработени от студентите в Магистърската програма по обществено здравеопазване и здравен мениджмънт на руски език

Sociology of health and disease: problems discussed by Master students of Public Health and Healthcare Management in Russian

Жана Рангелова¹, Красимира Лалева²

¹Катедра по икономика и управление на здравеопазването,
Медицински университет – Варна

²Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет – Варна

Zhana Rangelova¹, Krasimira Laleva²

¹Department of Economics and Health Care Management,
Medical University of Varna

²Department of Social Medicine and Health Care Organisation,
Medical University of Varna

Резюме: В статията са представени редица интересни проблеми от областта на социология на здравеопазването, които са част от курсовите работи на студентите в магистърската програма по обществено здравеопазване и здравен мениджмънт на руски език. Тези проблеми са актуални не само за Руската федерация и Украйна, но представляват интерес и за България. Те включват: достъпа на трансджендърните хора до услугите по профилактика и лечение на ХИВ-инфекциите; отношението на политиците, журналистите и дейците на културата към проблема за ХИВ/СПИН; социално-психологически феномени, свързани с ХИВ/СПИН; приноса на антропологията в развитието на здравната политика; социалната реклама като информационен ресурс за формиране на здравословен начин на живот; кризата на тийнейджърската възраст и профилактика на девиантното поведение сред тийнейджърите; социални феномени, свързани с осъзнатия отказ от раждането на деца и др. Тези проблеми ще бъдат представени по-подробно от рускоезичните студенти в редица статии, които ще бъдат публикувани в списанието „Здравна икономика и мениджмънт“ през 2018 г.

Ключови думи: социология на здравето и болестта, обществено здравеопазване, здравен мениджмънт

Abstract: This article describes many interesting problems from the field of health care sociology, which are part of diploma works of Master students of Public Health and Healthcare Management in Russian. These problems are current not only in the Russian Federation and Ukraine, but they are considered to be of interest in Bulgaria. They include the access of transgender people to treatment and prophylaxis services of HIV-infections; the attitude of politics, journalists and cultural workers to the HIV/AIDS problem; socio-psychological phenomena related to HIV/AIDS; the anthropology contribution to development of health policy; social advertisement as an informational resource of healthy life; the crisis of teenage age and prophylaxis of deviant behavior among teenagers; social phenomena associated with conscious denial of child-bearing, etc. The above problems will be represented in more detail from Russian students in many articles, which will be published in the scientific journal “Health Economics and Management” in 2018.

Key words: sociology of health and disease, public health, healthcare management

През 2015 г. във Факултета по обществено здравеопазване на Медицински университет – Варна стартира нова магистърска програма по „Обществено здравеопазване и здравен мениджмънт“. Първите студенти бяха изцяло от Украйна, работещи в Министерството на здравеопазването и Националния център по опазване на общественото здраве на Украйна. Още тогава направиха впечатление техните изпитни работи по дисциплината „Управление на човешките ресурси в здравеопазването“, в които те представиха богат анализ на резултати от мащабни социологически проучвания, с тяхното лично участие, за проблемите на управлението на човешките ресурси, работещи в организации и институции в Украйна, занимаващи се превенция и лечение на ХИВ/СПИН. Акцентът беше поставен именно върху проблемите на медицинския персонал, специализиран в лечението на ХИВ/СПИН, доколкото ХИВ/СПИН в Украйна започва да придобива характер на епидемия. Резултатите от тези проучвания бяха публикувани в бр. 4/2015 г. на сп. „Здравна икономика и мениджмънт“.

Днес в рускоезичната магистърска програма освен студенти от Украйна има и много студенти от Руската федерация, както и от Казахстан, което разширява изследваната проблематика – този път в контекста на дисциплината „Социология на здравето и болестта“. Тук проблемите на ХИВ/СПИН в Украйна са разгледани и от други гледни точки.

Едната от тях е за отношението на политиците, журналистите и дейците на културата към проблема за ХИВ/СПИН в Украйна, като са разгледани: оценка на ситуацията с разпространението на ХИВ/СПИН в страната; причини за разпространението; мерки за намаляване количеството на новите случаи на ХИВ-инфектирани чрез решения на политическо ниво, както и чрез участие на журналистите и културните дейци в решаване на проблемите на ХИВ/СПИН в Украйна. Другата гледна точка е за достъпа на транссексуалните хора до услугите по профилактика и лечение на ХИВ-инфекциите в Украйна. Представени са следните проблеми: сравнителна оценка на популациите на транссексуалните в света и в Украйна; процедурата по смяна на пола в Украйна; достъпът до здравеопазната система в света и

проблемите в медицинската сфера в украински контекст; достъпът до услугите по лечението и профилактиката на ХИВ; разпространението на ХИВ-инфекциите сред транссексуалната популация; факторите, влияещи върху риска от заразяване с ХИВ-инфекцията и здравословното състояние на транссексуалните; включването на транссексуалните в програми и услуги по лечение на ХИВ; потребностите и достъпът до услуги по профилактика на ХИВ; мерки за профилактика.

ХИВ/СПИН е сериозен проблем и за Руската федерация. Руските студенти го разглеждат от друга гледна точка – от гледище на социално-психологическите феномени, свързани с него: ХИВ/СПИН като медицински и социален проблем; феноменът на спинофобията (силен страх от заразяване с ХИВ); феномена Bagchezing (доброволна и умишлена инфекция на себе си с ХИВ-инфекция чрез свързване с ХИВ-позитивен човек в незащитения секс); феномена на инжекционния ХИВ тероризъм (проява на съзнателна заплаха от страна на един човек да зарази друг с ХИВ).

Друг проблем, който изследват студентите, е за приноса на антропологията в развитието на здравната политика: връзката на фактора „култура“ с политическите, социалните и икономическите фактори; влиянието на културата върху разпространението на заболяемостта; ролята ѝ в информационното подпомагане на политиката по обществено здравеопазване; новото, което може да привнесе медицинската антропология в общественото здраве и здравеопазването, и др.

В работите е представен и проблемът за социалната реклама като ценен информационен ресурс за формиране на здравословен начин на живот в Русия: профилактика на девиантното поведение; предотвратяване разпространението на опасни заболявания; формиране на нагласи за здравословен начин на живот; промяна на онези руски традиции, които възпрепятстват спазването на здравословен начин на живот; създаване на информационни блокове от страна на медицинската общност и информационен архив, свързани с възможностите за опазване на здравето; комплексен подход в социалната реклама за формиране на здравословен начин на живот и др.

В студентските разработки са представени и други теми, имащи отношение към социологията на здравето и болестта. Една такава тема е свързана с кризата на тийнейджърската възраст и профилактиката на девиантното поведение сред тийнейджърите. Тук са изследвани следните проблеми: съвременна характеристика на тийнейджърската възраст, свързана с кризата на идентичността; същност на девиантното поведение и неговите причини; фактори за девиантно поведение; форми на девиантното поведение (нарушение на правните норми, пианство и алкохолизъм, наркомания, токсикомания, проституция); профилактика и ликвидиране на девиантното поведение на тийнейджърите.

Друга изследвана от студентите тема, която става проблем на съвременните общества, е осъзнатият отказ от раждането на деца. На практика индивидите и семействата, които не желаят деца, се отказват съзнателно от репродуктивните си функции. Тук са изследва-

ни следните аспекти на проблема: зараждане на идеята за осъзнатия отказ от раждането на деца; форми на осъзнатия отказ от създаването на поколение; основни причини за осъзнатия отказ от раждането на деца; съвременни чائلдфри-тенденции в Русия и в света.

Обзорът на представените работи от студентите в рускоезичната Магистърска програма по обществено здраве и здравен мениджмънт дава един по-широк поглед към проблемите на социология на здравето и болестта. Тези проблеми биха били интересни и за българските студенти, така, както проблемите, разработвани от българските студенти, предизвикаха интерес в рускоезичните студенти. За целите на развитието на този обмен на ценна социологическа информация представените в обзора теми ще бъдат публикувани като самостоятелни статии в броевете на списание „Здравна икономика и мениджмънт“ през 2018 година.

Адрес за кореспонденция:

Доц. Жана Рангелова, д.ф.

E-mail: jana.rangelova@abv.bg